

Resebrev Nr 13

15 - 22 september 1986

CALCUTTA

Inledningen på familjens - Bubu och jag och våra två barn Mattias och Marie, 2,5 respektive ett år gamla - vistelse med Bubus familj på 48, Tala Park Aveue i mitt älskade Calcutta, namnet ännu inte bytt till Kolkata. En sällsynt jobbig och långdragen resa med Air India, med brand i flygplansmotor på sista etappen från Bombay så vi tvingades återvända till Bombay. Som tur reste vår kära vän Daniel från Göteborg med oss och kunde hjälpa oss med vårt bagage och med barnen. Tomt på Tala Park efter svärfar Annadas bortgång men vi hade en underbar tid tillsammans med bröder och systrar med familjer. Svartvit TV var nyhet hemma liksom gasspis i köket. Här en rapport från första veckan.

Från vänster främre raden Bubus lillasyster Boni; mamma Jayathi; lillasyster Buku med dotter Munjini; Bubu med Marie samt Lars med Mattias. Bakom mamma står Bukus man Mishtu.

SEPTEMBER 86		VECKA 38	
MÅNDAG 15 SEPTEMBER	<u>På resa</u> Bombay 12.30 - 5.30 !	Hemma	FREDAG 19 SEPTEMBER
268-107 SIGRID		Promenad Tala Park - Tank	262-103 FREDRIKA
TISDAG 16 SEPTEMBER	<u>Till Calcutta 7.30</u> Dödströlla, efter nygrabbning resa.	Centrum m. Daniel Kvalify: Prans curry Iced coffee + glass Black label 2-l	LÖRDAG 20 SEPTEMBER
259-106 EUFEMIA			263-102 AGDA
ONSDAG 17 SEPTEMBER	<u>Boni</u> Sovsäck m. till Rana (betala f. klänning)	Ajit Roy Tulis föreläsning (fasten övervakare, g. m. maxatit ledare A. Misra)	SÖNDAG 21 SEPTEMBER
260-105 HILDEGÅRD			264-101 MATTEUS
TORSDAG 18 SEPTEMBER	<u>Centrum m. Daniel</u> Växlade pugas		SEPTEMBER 38 39 40 41
261-104 ALVAR			15 22 29 6 16 23 30 7 17 24 1 8 18 25 2 9 19 26 3 10 20 27 4 11 21 28 5 12

På planet till Indien när färden ännu var behaglig.

Fullständigt utpumpade slocknade vi på det ersättningsflyg som efter många om och men Air India tillhandahöll med avfärd 04:45 från Bombay.

iCalcutta 21 september 1986

Idag är det en vecka sedan vi for från Sverige, hela familjen: Jag och **Bubu** och våra två barn **Mattias**, två och ett halvt år gammal och **Marie**, 11 månader gammal. Efter en stökig packningsdag kom vi iväg på en flygtur som verkligen blev oangenäm och jobbig. Långa väntetider och flera incidenter. Vi flög med Lufthansa till Frankfurt på söndag kväll den 14 september 1986.

Där blev det en lång vandring längs rullband, trappor och terminalhallar på vad som måste vara Europas största flygplatsanläggning. Som tur är hade vi vår vän **Daniel Carlsson** med oss, och han fick bära vårt handbagage – sex kollin (utöver de åtta kollin som vi checkade in i Köpenhamn, totalvikt 90 kg). Detta när såväl Mattias som Marie sov.

Sedan var det dags att flyga med Air India klockan 22:00, och där vi fick god mat och fyra platser i mitten – alltså inga fönsterplatser. Vi flyttade fram våra klockor tre och en halv timme till indisk tid. Mellanlandade i Delhi klockan 9:00 och där gick flertalet passagerare av, men sedan fortsatte planet till slutdestinationen Bombay dit vi anlände klockan 12:30.

Brand i flygplansmotor – återvändande till Bombay

Det var där problemen började. Vi måste vänta ända tills klockan 19, innan vårt anslutningsflyg skulle avgå till Calcutta. Lång väntan i transithallen – bara sitta, sova och gå runt med Mattias i korridorerna. På eftermiddagen var vi tvungna gå ner till bagagehallen för att identifiera våra resväskor. Något som måste göras på grund av risken för sabotage.

Kom så iväg med planet mot Calcutta, men efter en timmes flygning får vi besked att planet måste återvända till Bombay på grund av tekniskt fel. Det visade sig vara tecken på brand i en motor. Vi kom dock lyckligt tillbaka.

Men sedan tvingades vi tillbringa hela natten i samma terminal som vi redan väntat så länge. Efter några timmar stod det klart att flygbolagspersonalen inte lyckats fixa något ersättningsplan åt oss – vi var 124 passagerare varav de flesta flugit ända från New York.

I det läget började vi bråka, ja inte vi, men några prominenta och vältaliga representanter, som krävde att samtliga passagerare skulle få transport till Calcutta på natten. Något som skulle vara omöjligt enligt Air Indias personal. Men efter att ha tvingat fram ett telefonsamtal till flygbolagets platschef i Bombay och gett denne en utskällning efter noter gick det plötsligt att finna en lösning.

Dödströtta efter lång väntan

Lösningen bestod i att Air Indias flygning från Bombay till London med avgångstid 04:45 omdirigerades att gå via Calcutta med samtliga strandsatta passagerare ombord. Det blev lång väntan till dess – nästa sex timmar. Det var omöjligt att sova i terminalen, Bubu och jag var dödströtta alltmedan barnen var klarvakna nästan ända fram tills planet skulle gå. Mattias dansade omkring i terminalhallen. När väl planet satt igång somnade vi direkt och sov tills vi var framme i Calcutta 07:30.

Ut i hettan – tung fuktig värme redan nu tidigt på morgonen

Som tur var hade inga släktingar kommit till flygplatsen för att möta oss, för i så fall skulle de ha fått vänta hela natten. De hade faktiskt inte en aning om att vi var på väg, ty Bubus konstnärsbroder Kumkum hade missuppfattat vår ankomst, han trodde vi skulle anlända en vecka senare.

Genom tullen utan att bli kontrollerade och snabbt befann vi oss igen i den indiska verkligheten. Taxi till Tala Park till det uppskörtade priset 100 rupees.

Tomt på Tala Park efter Annadas bortgång

Kändes inget speciellt att komma tillbaka, fastän det var två år sedan sist. Upplevde det som om det bara var en vecka sedan vi var senast. För Daniel Carlsson var det däremot en större upplevelse. Men naturligtvis var det tomt utan pappa **Annada** som gick bort i januari 1985, få veckor efter att vi lämnade Calcutta (efter tre månaders vistelse i Calcutta). Men då familjen Munshi varsamt bevarat hans rum och arbetsplats helt intakt känns förlusten något mindre smärtsam.

TV och gasspis nyheter i huset

Nytt sedan förra besöket var en svartvit tv som barnen köpt till mamma **Jayathi**, samt en arbetsbänk i ståhöjd i köket plus en gasspis med två lågor som underlätta köksarbetet. Min svåger **Tutus** fru **Tuki** väntar barn i slutet av november och hon mår inte bra. Efter en vecka på sjukhus bor hon nu hos sina föräldrar i Baguiati nära flygplatsen.

Bubu, Mattias, Marie och jag bor i **Mantos** rum. Daniel bor hos Tutu. Manto, **Polly** och **Banjul** sover i rummet uppe på taket. Mamma, **Bhai** och **Bampa** sover i stora rummet. Och slutligen bor **Kumkum** numera i en egen lägenhet i bottenplanet i andra ändan av kvarteret där han har sin målarstudio.

Större delen av den första dagen gick i vilans tecken. Efter två nätter på resa var dygnsrytmen fördärvad, och lägg därtill den besvärande fuktiga hettan. Monsunregnen har inte upphört helt ännu. Det västa är nätterna med 25 till 26 graders värme. Ingen svalka på nätterna.

22 September 1986

Nu är det måndag förmiddag och jag sitter vid bordet i Mantos rum. Det känns skönt. I natt släppte äntligen hettan, och det blåser en behaglig ljum svensk sommarvind in genom fönstret. Takfläkten som gått för högtryck sedan vi kom hit i tidsdags i förra veckan har kunnat stängas av. Mulet väder ute, det kan komma mer regn idag

Bubu ska precis gå med Polly och barnen till en homeopatläkare angående Mattias hälsa. Han äter nästan ingenting och är lös i magen. I övrigt är han glad och trivs med alla människor, barn och vuxna, omkring sig. Han leker intensivt med sin kusin Banjul trots att denne är flera år äldre.

Marie är precis som innan otroligt mammaberoende. Ingen annan än Bubu och jag kan hålla henne utan att hon gråter, och hon vill inte stanna långa stunder hos mig heller. Så det är lite jobbigt.

Vi lever verkligen lyxliv utan tanke på matlagning och städning. Bjuds på te och kaffe, frukost, lunch och kvällsmål enkom serverad för oss och det är med idel god och vällagad mat av mamma och Polly.

En dag for vi ner till **Boni** och **Rana** i södra Calcutta med taxi. Boni har opererats för gallsten och måste vila. Därför hade hon inte kunnat besöka oss på Tala Park. Nästa år kommer troligen Boni och Rana komma till Sverige.

Det svarta hålet

Följande dag tillbringade Daniel och jag nere i centrum. Tittade bland annat på minnesmärket över "*Det Svarta Hålet*" bakom St. John's Church. Det svarta hålet kallas den trånga källare som nyttjades som fängelse för en stor del av det brittiska Ostindiska Kompaniets anställda och soldater som tillfångatogs av av den bengaliska nawaben **Siraj-ud-Daulah** i Murshidabad efter att han 1756 erövrade Calcutta i syfte att driva bort britterna.

Av 146 fångar kvävdes 123 till döds. Britterna återtog snabbt Calcutta, men denna händelse tog britterna som förevändning att med vapenmakt ta över hela Bengalen. Ett avgörande slag ägde rum i Palashi (Plassey) den 23 juni 1757 och så småningom erövrade man hela Indien.

Vi var också inne och njöt luftkonditionering först på American Express, där jag växlade 200 US-dollar till 2500 rupees, och därefter i foajén till Grand Hotel. Åt middag på Tandoor Restaurant på Park Street och köpte böcker i en bokhandel för 315 rupees.

På vägen tillbaka stannade vi till hos Buku och Mishtu vid Shyam Bazar. Han har expanderat sin verksamhet. I en lokal långt norrut i Calcutta har han 17 anställda som gör reklam-bilder och texter i skönskrift. Buku och Mishtu följde med oss till Tala Park på kvällen.

På fredagen stannade vi inne hela dagen. I värmen satt vi och läste tidningar. Först vid solnedgången tog vi en promenad i parken tillsammans med Kumkum, Daniel och Banjul. Vi använde vår nyköpta barnvagn för första gången.

Bubus storasyster **Buru** och hennes son **Bujan** kom på besök på eftermiddagen och på kvällen kom även hennes man **Naran Sen**.

På lördagen for Daniel och jag åter själva ner till centrum för att besöka Assam House och Meghalaya House, båda på Russell Street, för att utröna om vi kan få tillstånd att åka till dessa delstater i nordöstra Indien. På vägen dit råkade vi ut för häftigt monsunregn, och då sjönk temperaturen för några timmar till behaglig nivå.

Förbudet åka till Assam

Nå, till Assam får vi inte åka alls. Turister ges inga tillstånd att besöka delstaten för närvarande vilket den assamesiska turistbyråchefen djupt beklagade, förbudet är bestämt av centralregeringen i New Delhi. På Meghalaya House blev beskedet däremot att Daniel får åka när som helst till Shillong (huvudstad i delstaten som ligger i bergen norr om Bangladesh) då han fått inskrivet tillstånd i passet av indiska ambassaden i Stockholm. Jag däremot måste ansöka om tillstånd från Delhi om jag vill åka till Meghalaya.

Så just nu, måndag förmiddag, är Daniel själv nere i stan för att boka tågbiljett till Guwahati (som ligger i Assam!) varifrån bussar går till Shillong. Han avser att fara någon gång i denna veckan. Dessutom ämnar han försöka resa från Shillong ned genom Bangladesh tillbaka till Calcutta. Därför ska han söka visum till Bangladesh imorgon.

Igår besökte vi **Ajit Roy** i den rätt nybyggda stadsdelen Bidhan Nagar (Salt Lake) som är en egen stadsbildning skild från Calcutta. Vi for först från Tala Park till Laketown med buss, och promenerade över en fotgångarbro (*foot bridge*) över en kanal och där på andra sidan ligger Salt Lake varifrån vi for med cykelriksha i behagligt tempo i en nästan bilfri miljö hem till Ajit Roy.

Amsterdamkonferens om Chittagong Hill Tracts

Roy skriver regelbundet artiklar i tidskriften SYDASIEN. Om 14 dagar ska han resa till Amsterdam för att delta i en internationell konferens om chakmafolkets öde, den buddhistiska ursprungsbefolkningen i Chittagong Hill Tracts – det kuperade skogslandet i sydöstra Bangladesh där muslimska bengaliska nybyggare med myndigheternas militära hjälp roffar åt sig jorden. Tiotusentals chakmas och andra stamfolk lever i flyktingläger i indiska delstaten Tripura, och en gerillarörelse kämpar mot den övermäktiga armén.

Vi träffade hos Ajit Roy **S K Chakma**, pensionerad tjänsteman som bott i Calcutta sedan 1945 och är aktiv buddhist. Han ska också delta i konferensen i Amsterdam.

Vi blev bjudna på te och lucheer (piroger) med potatis. Kumkum kom också dit vid 17-tiden från en målarkurs han leder på söndagarna. I veckorna tjänstgör han som teckningslärare på en flickskola i DumDum, så han undervisar faktiskt sju dagar i veckan.

Engagerad hålla föredrag om journalistik

Efter besöket hos Roy tog vi en taxi och hälsade på Tukis föräldrar i Baguiati på VIP Road. Där var redan Tutu. Tuki var trött och medtagen, men det var ändå trevligt att träffas. Vi bjöds på te och bengaliska sötsaker (*misti*).

Sedan så hade vi sedvanligt problem att komma hem på kvällen i den kaotiska trafiken i rusningstid, mellan klockan 16 och 20. For med två bussar till Laketown, och sedan lyckades vi få tag i en taxi hem till Tala Park. Hemma halv 10. Tutu gick ner och köpte glass och läsk till barnen medan jag, Daniel och Tutu avslutade kvällen med att dricka lite whisky som vi köpt på planet.

I förrgår eftermiddag var vi förresten nere hos grannarna, familjen **Ojha**. Deras äldsta son **Sanjay** är medlem i den lokala Rotaryklubben. Han engagerade mig för att nu på fredag hålla ett föredrag om ”*Svensk journalistik jämförd med indisk*”.

I övrigt är allt väl. Hoppas det är detsamma med er. Hjärtliga hälsningar till alla bekanta. Klockan är nu ett på dagen. Mattias dricker mjölk gjord på mjölkpulver och ska sova middag. Därefter ska han och jag ut och åka tvåvåningsbuss.

Skönt med semester! Ni skriver väl – och bifoga gärna intressant post som kommer. Förresten, var god och avbeställ när bokklubbarna skickar sina månadsinfo.

POLLY och MAMMA

MANTO och MATTIAS

TUTU, DANIEL, ABIR och MANTO

Hemma hos Ajit Roy, här med sin hustru och dotter

INDIENRESA 1986-87

Calcutta, Indien, 21-22 september 1986.

Första dagarna på Tala Park med familjen – Bubu, Mattias 2,5 år gammal och Marie 1 år. Stannade fem månader i Indien/Kolkata. Daniel Carlsson med från Sverige och med honogjorde jag en avstickare till Kina.

Resebrev 13

Calcutta 9–17 oktober 1986.

Skön vistelse med familjen på Tala Park i Calcutta/Kolkata i Indien, med tillfälle att uppleva några av årets stora högtider i Bengalen, Durga puja och Loki puja (gudinnorna Durgas och Lakshmis firande), och resor till intressanta historiska platser såsom Murshidabad, Chinsura och Chandernagore. Därtill mycket umgänge med släkt och vänner i Calcutta och med vännen Daniel.

Resebrev 87

Jamshedpur-Tatanagar, Jharkhand 2-4 november

Resa till Indiens centrum för metallurgisk industri, kring Jamshedpur i dåvarande Bihar, nu Jharkhand. En av många färder/expeditioner i Indien tillsammans med minälskade svåger konstnären Kumkum Munshi.

Resebrev 52

Calcutta 21 oktober & 27 november 1986.

Mitt i familjens fem månaders vistelse i Calcutta/Kolkata for jag iväg en månad med vännen Daniel till södra Kina. Här ett resebrev från Calcutta om tiden precis innan och efter Kinaresan. Under tiden hade Mattias lärt sig tala flytande Bengali. Både han och lillasyster Marie var lyckliga över att pappa kommit tillbaka.

Resebrev 88

Calcutta och Sundarbans 26 december 1986 - 1 januari 1987.

Vardagsliv hemma på Tala Park i Calcutta. Vänner från Sverige hälsade på, bland andra Johny och Eva från Linköping som jag tog med på tur till mangroveträskdjungelområdet Sundarbans under jullovet. Och familjen hälsade på Calcutta-vännerna Lisbeth och Deepak på nyår. Resebrev 50

Resebrev 50

Calcutta vinter 1986-1987. 9 december 1986 – 10 januari 1987.

Innehållsrik del av vistelsen hemma i Calcutta. Jag stångar min panna blodig i mötet med indisk byråkrati med regler från brittiska kolonialtiden, och irriteras över Gunter Grass samtida närvaro i Calcutta, men njuter desto mer av umgänge med familjen, släkt och vänner (både sådana bosatta i stan som Lisbeth och Deepak och besökare från Sverige som Johny och Eva). Dessutom besöker familjen ISKCONs (Hare Krishnarörelsens) imponerande tempelanläggning i Mayapur, bokmässan på Maidan, och vi företar årets traditionella jul-picknick i det gröna på landet söder om stan. Mozarts Requiem avnjutes i St Paul's Cathedral, luncher intas på legendariska Great Eastern Hotel, kul middag på taket, och planer smids såväl för spännande färd till Sundarbans tigerreservat med min ständige reskamrat och svåger Kumkum, som till familjens förestående båtresa till ögruppen Andamanerna.

Resebrev 89

Indienresan 1986–87 börjar närma sig slutet.

Vardagsliv hos släkten på Tala Park i Calcutta men ännu återstod en spännande resa till gruppen Andamanerna, fyra dagars resa med danskbyggda färjan M S Akbar. Stannade där i 10 dagar, boende på mysiga Bay Island Hotel, besökte ökända fängelset Cellular Jail där många frihetskämpar satt fångna under kolonialtiden. Upplevde Republic Day i Port Blair och vållade kaos när vi objudna tog oss till indiska flottans högkvarter för att fråga om vi fick besöka Ross Island.

Resebrev 19

Calcutta 1–20 februari 1987.

Avslutande tre veckorna på min och familjen fem månaders resa till Indien boende hemma på Tala Park i Calcutta. Just återkomna från resa till Andamanerna blev det hektiska dagar fyllda med besök av svenska och indiska vänner, firande av Saraswati puja, den årliga bokmässan, besök på Calcutta zoo, liksom upptäcktsfärder med Kumkum till Bhangar vid gränsen mot Bangladesh och till mer eller mindre välbevarade zamindarpalats på bengaliska landsbygden.

Resebrev 82